

I et vedlegg angis viktige Internett-sider og mutasjonsdatabaser. Felset metabolske sykdommer er raskt ekspanderende og det blir stadig viktigere for barneleger å ha kunnskap om dette. Bortsett fra at boken fremdeles omtaler LCAD og nesidioblastose som begge vel nå regnes som «ikke-sykdommer», virker den meget oppdatert. Boken baseres på en meget rik klinisk erfaring, og vil være meget nyttig for målgruppen. Den skiller seg klart ut fra de to andre standardverkene.

Terje Rootwelt
Barneklivnikken
Rikshospitalet

God modell til bruk i barnepsykiatrien

David P. H. Jones

Communicating with vulnerable children

A guide for practitioners. 188 s. London:

Gaskell, 2003. Pris GBP 18

ISBN 1-901242-91-9

Denne anmeldelsen er sannsynligvis ikke avbalansert. Jeg bad om å få anmelde boken, fordi jeg var kjent med forfatterens tidligere verk, *Interviewing the sexually abused child*. Jeg forventet store ting, og jeg fikk det.

Boken er et resultat av en omfattende kunnskapsbasert tilnærming, med bidrag fra en rådgivende gruppe satt sammen av Department of Health i England. I tillegg så en tverrfaglig komité på resultatene før endelig utgave stod ferdig. Målet med dette brede mandatet og denne tverrfaglige tilpassningen har vært å sikre at boken skulle være nyttig for flere fagfelt f.eks. medisin, retts-systemet, sosialtjeneste, skole og andre samfunnstjenester.

Barnets velferd står sentralt. For å fremme god klinisk praksis finnes det oppsummeringer av implikasjoner ved slutten av hvert kapittel.

Denne boken dekker bl.a. barns mottakelighet for forslag, betydningen av foreldrenes tilstedeværelse med barnet, utfordringene i kommunikasjon med invalidiserte barn og de spesielle vansker som oppstår med feilaktig bekymring. Dette gir leseren en ramme for å analysere opplysninger som kommer ut av samtalen.

Alle som arbeider med barn kan møte et barn som ønsker å formidle ubehag. Innen helsetjenesten er det et overordnet behov for å sikre god nok praksis rundt undersøkelser om barnet er trygt nok, før man kaster seg ut i et behandlingsopplegg. Boken vil kanskje utløse bekymringer for at engasjement med barn i risikozoner, kan bli satt i fare pga. kostnader forbundet med å få fakta om barns trygghet på bordet. Mine bekymringer er nok blitt tatt vare på gjennom forskningsbasen som boken henviser til. En gjennomgående vurdering

av innholdet kan muligens bidra til en endring i norsk behandling. Den kan muligens sette en sluttstrek for videresending av sårbare barn til utredningsintervjuer som kan ende med behov for anmeldelse. Likeså vil det også bidra til bedre journalføring og opptak av intervju med barn. Modellen for god praksis som blir lagt frem her tar vare på barnets velferd. Med dette vil jeg foreslå at det blir en obligatorisk del av den barnepsykiatriske utdanning før leger begynner sin psykoterapiutdanning.

Vennligst legg merke til følgende: Å lese denne boken vil ikke i seg selv føre til bedre praksis, som forfatteren gjerne vil peke ut. Kunnskapen om utdanning er at den ideelle blanding inneholder et innledende kort kurs, som blir fulgt opp av andre former for etterutdanningsmoduler. Hvis boken blir tatt inn i pensum for en bred helsefaglig utdanning, vil norske barn dra fordel av det. En norsk utgave bør lages raskt. Heldigvis vil den ikke trenge mye tilpassning, men det vil være nyttig å ha den norske rettspraksis på plass der hvor strafferettslige prosesser settes i verk, eller det er behov for omsorgsovertakelse.

Simon R. Wilkinson

Ungdomspsykiatrisk avdeling
SSBU
Oslo

Enkel, informativ bok til vordende mødre

Gro Nylander

På vei

335 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Fakta, 2003.

Pris NOK 299

ISBN 82-05-28913-1

Dette er en omfattende bok om unnfangelse, graviditet og fødsel. Boken er vakker og velutstyrt, med utsøkte sort-hvitt fotografier av god kvalitet. Forfatteren er gynekolog, kjent for utrettelig arbeid

med amming og barselomsorg, og også kjent for sin forrige bok *Mamma for første gang*, om nyfødtpærioden.

Det er en personlig bok, skrevet i jeg-form med selvbiografiske glimt fra forfatterens livsløp fra Mehamn via Snertingdal til Rikshospitalets Kvinneklivnikk.

Stilen kan være litt naiv og barnslig, f.eks. heter det om fosterets reaksjon ved intrauterin oksygenmangel at «De kan godt finne på å vise det ved å bæsje i fostervannet.» Mange av de gravide havner i skumle situasjoner, men alt går bra til slutt.

Det er en velskrevet bok og språket flyter fint. De psykologiske forholdene i relasjon til svangerskapet er omtalt med innsikt. Enkelte avsnitt har litterær kvalitet, som innledningskapitlet om prinsesse Ovum («Så ligger hun der og venter. Stor, moden, fruktbar») som befruktet av sedcellen Espen Askeladd, han forsvinner inn i henne («I've got you under my skin»). Resultatet blir Føtus, som vi så følger gjennom det intrauterine liv.

Det obstetriske innholdet er i overensstemmelse med tradisjonelle lærebøker, men synspunktene er ikke alltid oppdatert. F.eks. er det ikke nødvendig at gravide legger seg hvis fostervannet går til termin og forliggende del ikke er festet. Anbefalingen om at undervektige gravide skal prøve «av alle krefter å legge på seg» er definitivt ikke forskningsbasert. Også telling av fosterbevegelser (sparkeskjema) er forlatt som overvåkningsmetode. Teorien om at virvirsomheten fremmes ved at den fødende går, er også avkreftet. Etter beskrivelsen å dømme er det tradisjonell epiduralbedøvelse som forfatteren er skeptisk til, den metoden er for lengst erstattet av moderne Sufenta epiduralbedøvelse.

Det er utgitt en rekke bøker med gravide som målgruppe. Denne boken kom i 2002 og utgis allerede nå i nytt opplag. Den anbefales først og fremst på grunn av de informative og til dels småpussige kasuistikkene, og de varme og omsorgsfulle holdningene som formidles – i tillegg til de utsøkte fotografiene.

Bjørn Backe

Institutt for laboratoriefag, barne og kvinnesykdommer, NTNU

Norsk nevrologibok i ny utgave

Leif I. Gjerstad, Ola Hunsbeth Skjeldal, Eirik Helseth, red

Nevrologi og nevrokirurgi

Fra barn til voksen. 3. utg. 671 s, ill. Nesbru: Vett og Viten, 2003. Pris NOK 858

ISBN 82-412-0556-2

Tredje utgave av dette læreverket omfatter hele det kliniske nevrofaget. Den inneholder 56 kapitler av over 60 sentrale forfattere innen nevrologi i Norge. Målgruppen er medisinere, allmennleger og studenter innen andre helsefag. Sammenholdt med forrige utgave er de aller fleste kapitler oppdatert med nyvinninger fra de siste årene. Tekstene er stort sett velskrevne og oversiktlige, og kapitlene er delt i mange avsnitt med overskrifter som gjør det lett å finne frem. Stikkordregisteret er fyldig. Enkelte emner overlappes av ulike forfattere (bl.a. cerebrovaskulære sykdommer), og her kunne muligens redaksjonen kortet litt ned.

Nevrokirurgidelen er betydelig utvidet og

utgjør hovedendringen fra tidligere utgaver, med nye eller helt omskrevne kapitler bl.a. innen nevro-onkologi, traumatologi, tryktpatofysiologi og spinal nevrokirurgi. Disse kapitlene er gode. Vi savner litt mer direkte omtale av nevrokirurgisk behandling av svulster, for eksempel en fotografisk beskrivelse av en standard kraniotomi. Videre kunne redaksjonen vurdere å inkludere et eget kapittel om funksjonell nevrokirurgi. I de øvrige nevrokirurgiske kapitlene er behandlingsprinsippene godt gjort rede for med illustrative figurer.

Figurene er mange og stort sett gode, med noen få unntak. Første kapittel er skjemmet av at flere av anatomibildene holder lav kvalitet (grove piksler, dårlige og uklare MR-bilder) og noen av Frank D. Netters vel 30 år gamle illustrasjoner bærer tydelig preg av å være reproduisert. Kapitlet om spinalvæskeundersøkelser er illustrert med en tegning der akvedukten ender blindt uten å løpe inn i tredje ventrikel, som ser ut til å mangle. Dette er smådetaljer, helhetsinntrykket er bra.

Dette er en gjennomarbeidet god bok som klart kan anbefales den aktuelle målgruppen. Boken holder størrelse og format som et norsk referanseverk for allmennleger og som lærebok for medisinstudenter.

Morten Lund-Johansen

Nevrokirurgisk avdeling

Ole-Bjørn Tysnes

Nevrologisk avdeling
Haukeland Universitetssykehus

Om makten i hjelperollen

Greta Marie Skau

Mellom makt og hjelp

Om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper. 3. utg. 181 s, tab, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2003. Pris NOK 289 ISBN 82-15-00381-8

Forfatteren er sosiolog, og har arbeidet i noen år innen barne- og ungdomspsykiatrien. På 1980-tallet gjennomførte hun en kvalitativ undersøkelse blant klienter innen dette feltet i Nord-Norge. Denne

tredje utgaven av boken er ifølge forfatteren revidert en god del, men jeg kjenner ikke de tidligere utgavene og kan derfor ikke uttale meg om endringene. *Mellom makt og hjelp* er primært tilrettelagt for bruk i helse- og sosialfaglige høgskoleutdanninger, bl.a. med innlagte spørsmål etter kapitlene, marger med stikkord, og et arbeidshefte bakerst i boken. Dessuten gis en oppdatert oversikt

over lover som regulerer forholdet mellom klient og hjelpeapparat i Norge. Boken retter seg også mot yrkesgrupper som lærere, leger og psykologer.

Utgangspunktet er at den som yter noe til en annen, selv om det er for å hjelpe og i beste mening, i kraft av denne rollen også har makt. Forfatteren er opptatt av at manglende bevissthet om dette i en lang rekke situasjoner gjør at hjelperen gjør mer skade enn gagn. Boken handler også om direkte misbruk av hjelperollen, men budskapet er altså at vi alle krenker andre til stadighet nærmest i vanvare, og at hjelperollen er en posisjon som gir rikelig anledning til dette. Det legges også vekt på at i det øyeblikk man blir klient (pasient, bruker) kommer man i en sårbar posisjon som gjør en mindre motstandsdyktig mot uheldige ord eller handlinger fra hjelpeapparatets side. Endelig er det et vesentlig poeng at mange hjelperoller faktisk inneholder konkrete kontrollfunksjoner på vegne av samfunnet, noe som ytterligere øker risikoen for at ting går galt i møtene mellom hjelperen og klienten. Det er skrevet altfor lite om dette på norsk, og spesielt lite av og for leger. Boken er preget av forfatterens fag- og arbeidsbakgrunn, og gir flest eksempler fra barne- og ungdomspsykiatrien. Den vil likevel være nyttig for medisinstudenter og leger i en tidlig fase av yrkeslivet. Om man bærer over med at det er få eksempler fra somatisk hverdagsmedisin, og at leger noen ganger omtales sjablongmessig som «en skare av hvitkledde eksperter» og liknende, gir boken faktisk en meget grei og oversiktlig gjennomgang av temaet. Forfatteren legger også frem noen gode forslag til hvordan man kan arbeide for å forhindre at hjelpeapparatet stadig byr på nye krenkelser av klienter.

Litteraturlisten er ganske fyldig, dog litt snau på den medisinske siden. Spesielt savnet jeg Anne-Luise Kirkengens doktoravhandling fra 1998 (1), fordi den nettopp viser hvordan man i helsevesenet stadig påfører mennesker med overgrepserfaringer nye krenkelser pga. manglende innsikt i livsverdenen til den man skal hjelpe, og mangel på kunnskap om sammenheng mellom krenkelser og kroppslige uttrykk (symptomer). En mer generell gjennomgang av betydningen av makt og relasjonen til medisin er nettopp kommet ut i forbindelse med den nylig avsluttede maktutredningen (2).

Pål Gulbrandsen

Stiftelse for helsetjenesteforskning
Nordbyhagen

Litteratur

1. Kirkengen A-L. Embodiment of sexual boundary violations in childhood: a phenomenological-hermeneutical study of the health impact of childhood sexual abuse. Doktoravhandling. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998.
2. Fugelli P, Stang G, Wilmar B, red. Makt og medisin. Oslo: Unipub, 2003.

Autoritativt om våre hjernehalvdeler

Kenneth Hugdahl, Richard J. Davidson, red

The asymmetrical brain

796 s, tab, ill. London: MIT Press, 2003.
Pris GBP 59,95
ISBN 0-262-08309-4

Hvorfor er de to hjernehalvdelenes spesialisert for ulike oppgaver, og hvilken betydning har dette for menneskers egenskaper og atferd? Denne boken er en samling av artikler skrevet av ledende forskere

som har det til felles at de er opptatt av disse spørsmålene. Den ene av redaktørene, Kenneth Hugdahl, er professor i nevropsykologi ved Universitetet i Bergen, og er blant de fremste internasjonalt når det gjelder bruk av funksjonell MR til utforskning av kognitive funksjoner. Ikke minst den raske utviklingen innen metoder som funksjonell MR, positronemisjonstomografi, magnetstimulering og elektrisk registrering av hjerneaktivitet (event-related potential mapping, ERP) har brakt forskningsfeltet fremover i en grad som rettferdiggjør denne boken, selv om en tilsvarende ble utgitt så sent som i 1995.

Bidragene spenner meget vidt – fra forskning på lateralisering hos fugl til studier av hjernehalvdelenes ulike bidrag ved schizofreni. Underveis dekkes tema som anatomiske forskjeller mellom høyre og venstre hemisfære, nevrotransmitteres betydning for lateralisering, hva som bestemmer håndpreferanse, dikotisk lytting og andre metoder til å studere lateralisering, dysleksi, studier av personer uten corpus callosum, og hjernehalvdelenes ulike relasjon til emosjoner.

Bøker som denne kan ofte fremstå som tilfeldige samlinger av artikler som knapt kan rettferdiggjøre den høye prisen. Det er ikke tilfelle her. Redaktørene har åpenbart gjort en god jobb. Boken presenterer «state of the art» på sitt felt, og selv om innfallsvinklene og metodene er ulike, er fokus hele tiden rettet mot å forstå lateralisering hos *mennesket*. Til tross for det høye faglige nivået, med grundig og kritisk drøfting av resultater, gjøres stoffet lettere tilgjengelig ved gode sammendrag.

For nevrologer, psykiatere, psykologer og andre som ønsker å skaffe seg mer enn sjablongmessige oppfatninger om hva venstre og høyre hjernehalvdel «gjør», kan denne boken varmt anbefales.

Per Brodal

Anatomisk institutt
Universitetet i Oslo